

թիւնը, ոչ թէ միայն անհրաժեշտ պէտքի մը համար, այլ իբր բողոք ընդդէմ Նեստորի: Այս նորաշէն եկեղեցւոյն նաւակատիքը կը կատարէ Երուսաղէմի Եղիա պատրիարքը, որ աշակերտակիցն էր և մտերիմը Մար-Սարայի (Տե՛ս Raymond Génierի Conferances de Saint Etienne, 1910, էջ 295): Պատահած դէպքերուն պատճառաւ կը թուի թէ Հայ Միաբանութեան յատկացուած եկեղեցին փոփոխութեան ենթարկուած է: Երուսաղէմի Նօթր-Տամի բրօ-ֆէստրներէն 1922ին հրատարակած «La Palestine Guide» խորագրով գրքին մէջ (էջ 323) կ'ըսուի թէ՛ «Աւետման եկեղեցին Սարայի հայ վանականաց կողմէն շինուեցաւ. բայց ան չունի այժմ ուէ յիշատակարան»: չգիտենք թէ նոյն հեղինակները ո՞րքէ քաղած են այս տեղեկութիւնը: Վերջին դարու մեր պատմիչներէն Հաննէ, զոր յիշեցինք, իր Պատմութեան մէջ (էջ 282) Մար-Սարայի վանքին թուած եկեղեցիներու կարգին կը յիշատակէ Ս. Առաքելոց եկեղեցին և կը յարէ. «Ն- աղգս Բեր ունին է սմ Բան Բ Էլ- Զակ»: Իսկ Խորէն վրդ. Մխիթարեան՝ (յետոյ եպօ.) իր Հանտոս Պատմութիւն Երուսաղեմի գործին մէջ (էջ 158), Հաննէի յիշած եկեղեցիներուն անունները մէջ բերելէ յետոյ, կ'աւելցնէ սա՛խօսքերը. «Ուրիւրորը՝ Արբոց Առաքելոց որ Հայոց նախարարներէն շինուած է. Բայց այժմ Բողոքովն Կանոնած է»: Խորէն վրդ. ի այս վերջին ծանօթութեան ազրիւրը մեզ անծանօթ կը մնայ. նոյնիմաստ կրկնութիւն մը ունի նաև Մկրտիչ վրդ. Արծրունեան իր Ասորագրութիւն Երուսաղեմի գրքին մէջ (էջ 274): Տիգրան Սաւալան՝ իր Երուսաղեմի Պատմութեան մէջ, ուէ է նշանակելի տեղեկութիւն մը չի տար դժբախտաբար. միայն կը գրէ (էջ 298) սա հակիրճ տողերը. «Ի վերայ գեթեթի եկեղեցւոյն որ ի վանս Հ. Սարայի՝ գսակին երկարագրեայ անուսնի Հայ վարդապետաց ունանց. . . եւ գսակին անդ հայերէն հին ձեռագրի»: Մեր այցելութեան առթիւ, հակառակ մեր հետազոտութեանց, չը կրցինք տեսնել Սաւալանի յիշած երկաթագիր այդ արձանագրութիւնը. իսկ հայերէն ձեռագրաց գոյութեան ապացոյց է անտարակոյս Հալէպի Ս. Քառասունք եկեղեցւոյն Աւետարանը՝ որուն յիշատակարանը զրինք վերը. իսկ այն Ամերիկացին որ Երուսաղէմի յունաց պատրիարքարանին յունարէն ձեռագիրները ցուցակագրած է, իր Ցուցակին մէջ ցոյց կու տայ թէ կը գտնուին հայերէն 16 ձեռագիրներ՝ որ Մար-Սարայի մէջ ընդօրինակուած և անկէ փոխադրուած են: